

489348

A m. kir. debreczeni
3. népfelkelő gyalogezred
harmadik zászlóaljának

HADINAPLÓJA

az 1917. és 1918. évekről.

UTÁNNYOMÁS TILOS.

1923.

ZRINYI NYOMDAIPAR ÉS KÖNYVKERESKEDÉS RÉSZV. TÁRS.
ZALAEGERSZEG.

A m. kir. debreczeni
3. népfelkelő gyalogezred
harmadik zászlóaljának

HADINAPLÓJA

az 1917. és 1918. évekről.

UTÁNNYOMÁS TILOS.

1923.

ZRINYI NYOMDAIPAR ÉS KÖNYVKERESKEDÉS RÉSZV. TÁRS.
ZALAEGERZEG.

409348

Előszó.

Jelen hadinapló a m. kir. debreczeni 3. népfelkelő gyalogezred harmadik zászlóalj hadviseltjeinek az orosz és olasz harctéri eseményeit örökíti meg a világháboru 1917. és 1918. éveiről

A példátlan hősiességgel és önfeláldozással küzdött népfelkelők, kik a zászlóaljnál teljesítették hazafias kötelességüket, e naplóból vissza fognak emlékezni, mi volt nekik a pokoli olasz ágyutüzben minden egyes nap a Gabrielén, a Bainsizza fensikon, a Piavén innen és túl.

Az elesettek hozzátartozóinak pedig legyen e könyv örökké élő emlék, mely azt a helyet ismerteti, ahol az ő „Felejtheteleneik“ megfordultak, illetve a hazáért becsülettel hősi halált haltak.

Tartalom.

1917.

	Oldal :
Hadrend — — — — —	5
Bevezetés — — — — —	7
A stochodi védőszakasz — — — — —	8
Elszállítás az olasz harctérre — — — — —	12
A zászlóalj a Mt. S. Gabriele déli lejtőjén — — — — —	13
A Bainsizza fensíkon — — — — —	14
Offenzívánk a tolmeini áttörés alkalmával — — — — —	16
Az offenzíva után — — — — —	19

1918.

A piavei védőszakasz — — — — —	22
Átkelésünk a Piavén — — — — —	24
Visszavonulásunk a Piave keleti partjára — — — — —	26
A piavei védőszakasz visszavonulásunk után — — — — —	27
Az olaszok offenzívája és visszavonulásunk a forradalom kitörésekor — — — — —	28
Leszerelés — — — — —	32

Hadrend:

A m. kir. debreczeni 3. népfelkelő gyalogezred a 128. dandár-kötelékében az 53. gyalog hadosztályhoz tartozott.

Hadosztályparancsnok:

Szentmiklósi és óvári Pongrácz Henrik altábornagy.

Dandárparancsnok:

Karpellus Sándor ezredes.

Ezredparancsnok:

nemes öthalmi Ungard Béla alezredes.

Zászlóaljparancsnok:

Krausz Lajos százados.

Megjegyzés.

A „Hadinaplóban“ említett tüzérségi tűz- és repülőtevékenység alatt mindig az ellenséges tüzérségi tűz- és az ellenséges repülőtevékenység értendő.

-ő- = magassági pont. C. = Casa = ház.

BEVEZETÉS.

1916 nyarán, a Brussilov offenzíva alkalmával, a Styr menti harcokban a debreczeni 3. népfelkelő gyalogezred harmadik zászlóalját az oroszok teljesen szétverték, a szétugrasztottak a nagy zürzavarban más zászlóaljakra keverődtek. Csak 1916 október 8-án alakult újra a 9. és 10. század a 3., 4. és 12. honvéd pótzászlóaljából beérkezett menetszázadokból

A 3. honvédpótzászlóaljából jött századból az ezred 9-ik, a 4. honvédpótzászlóaljából jött századból pedig a 10-ik százada lett; a 12. honvédpótzászlóaljából jött század részben az ezred I. és II. zászlóaljának pótlására, részben pedig a 9. és 10. századnak kiegészítésére használtatott fel.

Az így megalakult félzászlóalj Porcsalmy Zoltán hadnagy parancsnoksága alatt a zarzecei védőzakerékben — ahol az ezrednek I. és II. zászlóalja a Stochod nyugati partján, az ugynevezett „Haláldombon“ állásban volt — Lubarka helység közelében helyezkedett el. Ez állomáshelyén, mint hadosztálytartalék a 9. század az ezred I., a 10. század pedig az ezred II. zászlóaljának rendelkezésére bocsájtatott s állásépítő munkát végzett. A kevésbé kiképzett legénységből pedig külön osztag alakítatott, mely Porcsalmy hadnagy felügyelete alatt gyakorolt és semmiféle munkát nem végzett

A félzászlóalj legelső vesztesége 1916 október 16-án következett be. Ezen a napon a 10. század munkára rendelt legénysége Nagy törzsőrmester vezetésével cserényt szállított a II. zászlóalj vonalába. Délután 4 óra 30 perc körül hirtelen, körülbelül 6 orosz shrapnell csapott le a lemaradózva menetelő század közé s egy honvédot agyonlőtt, Nagy törzsőrmestert és még négy honvédot pedig súlyosan megsebesített.

November 24-én a beérkezett menet alakulatokból a 11. és 12. század felállítatott és Szentiványi Miklós százados bizatott meg a zászlóaljparancsnoksággal; a zászlóalj továbbra is állásépítéssel foglalkozott és csak 1917 január 5-én került állásba.

Hadiesemények:

1917.

Orosz harctér.

Január 1.—Január 3.

A zászlóalj hadosztálytartalék.

Január 4.

Csütörtökön reggel 8 óraker átcsoportosítás folytán a zászlóalj a 6 kilométernyire északabbra fekvő Wielki Obzyr és Stóbychwa helységek közötti védőszakaszba indult, ahol délután a Werchytől 4 kilométernyire délkeletre fekvő német „F” baraktáborban helyezkedett el.

Még aznap délután a zászlóalj-, század- és szakaszparancsnokok Ungard alezredes, ezredparancsnok vezetésével megtekintették a 44. Landwehr Regimént felváltandó zászlóaljának állását.

Január 5.

Pénteken napközben a táborban. Este 5 óraker menet a Wielki Obzyr-tól közvetlenül délre fekvő, ugynevezett „Jas” védelmiállásba a Stochod nyugati partján, ahol a zászlóalj este 9 óraker a 44. Landwehr-ezrednek egyik zászlóaljját az első vonalban felváltotta.

Január 6. — Március 14.

A zászlóalj a stochodi „Jas” védőállásban. Az oroszok állása a mienktől körülbelül 500–800 lépésnyire a Stochod keleti partján, az erdőszélén. Mindkét állás előtt erős drótakadály. Állandó sűrű ködös, nagyon hideg időjárás.

Nappal ugy a saját és a birodalmi német, mint az orosz tüzérség részéről időközönként szorványos tevékenység, éjjel pedig a rendesen kiküldött saját és ellenséges járőrök nyugtalanították apróbb rajtaütésekkel a szemben álló arcvonalakat. E rajtaütések pozitív eredménnyel ritkán jártak; foglyokat egyikrésről sem igen lehetett behozni. Csak egyik esetben sikerült egy körülbelül

60—80 emberből álló orosz felderítő osztagnak zászlóaljunktól Guba nevezetű honvédet s egyidejűleg a hozzánk balszárnyunkon közvetlenül csatlakozó németektől pedig egy géppuskás altisztet és kétembert elfogni, s egy német gépfegyverállást kézigránáttal megrongálni.

A zászlóalj lövészárkaiban ezidőben még elég kedélyes élet folyt, bár katonáink az állások kiépítésével, meglehetősen igénybe voltak véve. Fa- és vasanyagot a német Pionier-park szolgáltatta, mely vonalaink mögött állott s így lassacskán eléggé jó férőhelyekhez jutottunk. Rajkályha kellő számba állott rendelkezésünkre, miért is nem volt nehéz a szigorú hideget fűtéssel enyhíteni a férőhelyekben. Füstölt is vigan ködben az egész arcvonal, különösen a szürkület beálltával, mikor is a szekereken egész az első vonalba (lövészárkainkba) szállított menage is megérkezett s minden katona fölmelegítette kihülőfélben lévő ételadagját és teáját.

Az orosz vonalon hasolóképen történt; ott a füst még nagyobb volt, mint nálunk; gyakran, ha felőlük fujt a szél, egész tisztán lehetett hallani az alkonyatni menage-kiosztás lármáját, evőedények csörgését s az altisztek kiabálását. Tótul tudó embereink egyes szavakat is jól megértettek. Néha pedig szép, mélabus, többszólamu ének is hallatszott az oroszok árkaiból; a rajvonal elé meglehetősen messzire kiállított figyelő-őrök gyakran jelentették, hogy az oroszok dalolgatnak, mulatoznak árkaikban.

A figyelő- és őrszolgálat a kemény hidegek miatt, bizony nem volt könnyű dolog, hogy a sűrűn leváltott figyelők meg ne fagyjanak, vastag halinaszáru és talpbélésű csizmák, továbbá bikabőrökből készült vastag bundákba öltözködtek az őrszemek, őrtállási idejük tartamára.

Veszteség ez időben alig volt, eltekintve pár könnyebb sebesültől, melyeket egyes telefonisták szenvedtek az orosz shrapnellektől s attól az esettől, amikor egyik konyhavonatunkat orosz tüzérségi tűz szétugrasztotta.

Március 14., szerdán este, miután a zászlóaljat az I/3. zászlóalj felváltotta, az „F” baraktáborba visszakerültünk.

Március 15. — Március 21.

A zászlóalj tatrtalék az „F” táborban. Saját I. és II. zászlóaljunk Wielki-Obzyrtól délre az első vonalban, a Jas, illetve Dreiwald állásban.

Március 21., szerdán délelőtt a III/3. zászlóaljparancsnokságot Wittmann Nándor századostól az ezredhez beosztott Krausz Lajos százados vette át.

Délután 1 óraker, ködös időben, menet a Stochod nyugati partján levő, ugynevezett „Dreiwald“ védőállásba, Wielki-Obzyr-tól 3 kilométernyire délre, ahova a zászlóalj délután 4 óraker érkezett meg és a II/3. zászlóaljat (Szentiványi Miklós századost) felváltotta. A 9. század (Pusztay főhadnager), 10. század (Pitkó hadnager) és a 11. század (Tomasz hadnager) az első vonalba került; a 12. század (Géher főhadnager) a közép mögött zászlóalj-tartalék lett.

M á r c i u s 22 — J u n i u s 14.

A zászlóalj a stochodi Dreiwald védőállásban; tőle balra az I. zászlóalj a Jas állásban, jobbra a 44. Landwehr zászlóalj. Hideg, havas idő.

Eleinte általános csend, később majdnem naponta egyes lövések az orosz tüzérség részéről állásunkra és a körülötte levő terepre. Repülőtevékenység sem ellenséges, sem saját részről nem igen volt; elvélve mégis keringett egy-egy orosz gép, nagy magasságban, vonalaink felett. A tavaszi hónapok elején rohamosan fellépő hóolvadás meglehetősen bajt okozott, amennyiben állásaink nagy részét elöntötte. Az árkokban fölgyülemlett vizet minden módon igyekeztünk eltávolítani. Az állásunk előtt folyó Stochod összes ágai egybefolytak s a két ellenséges állások között egyetlen széles, piszkos, sárga színű vitzükör terület el.

Ebben az időben élelmezésünk meglehetősen rossz volt.

Április 25-én, szerdán délelőtt Clausius altábornager (91. német hadosztály parancsnok) a 11. századnak, május 8-án, kedden délelőtt pedig a 9. és 10. századnak állását szemlélte meg.

Május 11., pénteken délután 2 óra körül az orosz tüzérség 15 cm. kaliberű lövedékekkel lőtte terepünket. A dandárparancsnok nem akarta elhinni a jelentést, hogy 15 cm-es lövegekkel lőnek. Azt hitte, hogy mi csak nagyitjuk a dolgot. Azután összeszedtük a repeszdarabokat s beküldtük, persze ezekből rögtön kitünt, hogy tényleg 15 cm-es gránátokról volt szó.

Junius 2., szombaton délelőtt Pongrácz altábornager, hadosztályparancsnok szemlélte meg a 11. századnak állását.

Junius 14., csütörtökön éjjel 11 óraker zászlóaljunk az I 3. zászlóalj (Ballay százados) által felváltatott, azután menet az ugynevezett „F“ táborba, hol éjjel 12 óraker helyezkedtünk el.

J u n i u s 15 — A u g u s z t u s 12.

Saját I. és II. zászlóaljunk az első vonalban Wielki-Obzyr-tól közvetlenül délre a Jas, illetve Dreiwald védőállásban. Wielki Obzyr-nál német csapatok. A III. zászlóalj a 91. német hadosztálynak tartaléka az „F“ táborban. A legénység majdnem

naponta, sőt egy része még éjjel is munkára vezényeltetett, úgy, hogy gyakorlatozásra csak néhány nap állott rendelkezésünkre.

Események: Junius 29., pénteken reggel 8 órától erősebb orosz tüzéségi tűz a Wielki Obzyri védőállásra, miért is a munkára vezényelt legénység délelőtt 9 órakor a táborba visszarendeltetett. Délelőtt 11 órától az ellenséges tüzéségi tűz gyengébb lett, erre a legénység délután ismét munkára ment. *Junius 30.*, szombaton egész nap folyamán gyöngé tüzéségi tűz. Éjjel csend.

Julius 1., vasárnap reggel 7 órától Wielki Obzyr-ra és az első állásunkra erősebb tüzéségi tűz. Délelőtt 9 óra 30 perctől délelőtt 12 óráig gázkészültség. Délután gyengébb tüzéségi tűz. Éjjel csend. *Julius 2-án*, hétfőn reggel 7 órától erősebb tüzéségi tűz az első állásra. Délelőtt 9 óra 30 perctől 11 óráig gázkészültség. Este 7 órakor a tüzéségi tűz pergőtüzzé fejlődött és este 9 óráig tartott. Éjjel csend. *Julius 3-án*, kedden délelőtt erősebb tüzéségi tűz az első állásra. Délig gázkészültség. Délután gyöngébb tüzéségi tűz, amely azonban estefelé megint pergőtüzzé fejlődött. Az nap a zászlóalj szigorú készültséget tartott. Éjjel csend. *Julius 4-én*, szerdán napközben gyengébb, este erősebb tüzéségi tűz. Éjjel csend. *Julius 5-én*, csütörtökön délután csak egyes lövések az ellenséges tüzéség részéről.

Junius 29-től július 5-ig tartott Keletgaliciában az oroszok offenzívája, miért is Wielki Obzyr-nál, védőszakaszunkban, a heves orosz tüzéségi lövöldözés következtében, gyalogsági támadásokra számítottunk, melyek azonban teljesen elmaradtak.

Augusztus 11., szombaton délelőtt Clausius altábornagy a zászlóalját a gyakorlótéren szemlélte meg.

Augusztus 12., vasárnapon éjjel 10 órakor menet az első vonalba, ugynevezett „Jas“ védőállásba, ahol 11 órakor a II/3. zászlóalját felváltottuk. A 10., 11. és 12. század a vonalba került, a 9. század zászlóaljpartalék lett.

Augusztus 13. — Augusztus 24.

A zászlóalj Wielki Obzyr-tól közvetlenül délre a „Jas“ védelmi állásban. Teljes csend. Ezen időben a szunyogok roppant tömegekben elszaporodtak s embert, állatot egyaránt igen meggyötörték. Különösen kínzó volt a sok szunyogcsipés az őrszemekre, kiket a csipések ellen szunyoghálókkal kellett védelmezni. Hogy a Stochod süppedés és vizenyős mocsaraiban is biztonság jár hassanak, járőreink combközépen felül érő vízhatlan csizmákkal szereltettek fel.

Augusztus 24., pénteken éjjel 12 órakor a zászlóalj az I/34. Landeschützenbataillon által felváltott és

Augusztus 25.

Szombaton reggel 2 órakor a Mischekdorf-i baraktáborba indult, ahova reggel 3 óra 30 percre érkezett meg. Hadosztályunk az orosz harctérről (a cseh 44. Landwehr-zászlóalj kivételével) az olasz frontra került, emiatt napközben megtétettek az előkészületek az elszállításhoz. Este 7 órakor a zászlóalj a német tábori vasuttal Kamiembe szállítattott, ahová éjjel 11 órára érkezett s az éjjelt a pályaudvaron töltötte.

Augusztus 26—Augusztus 30.

Augusztus 26. vasárnap reggel 7 órától bewaggonirozás. Délelőtt 9 órakor a zászlóalj, mint külön szállitmány az olasz harctérre utbaindult és Kowel, Oderberg, Stadlau, Semmering; Graz, Laibachon át augusztus 30. csütörtökön este 7 órakor E. St. Prästranegg-be (olasz harctér) beérkezett. Kiwaggonirozás után, este 8 órakor menet Bründlbe, ahol éjjel 12 órakor laktáborba szálltunk.

Augusztus 31.

Pénteken Bründlben esős időjárás. Este 6 órakor menet Präwald-ba, ahol este 9 órakor laktáborba szálltunk.

Szeptember 1.

Szombaton reggel 6 órakor menet St Veit-en át Wippach-ba, ahová a zászlóalj déli 12 órakor érkezett meg és sátortábort ütött.

Szeptember 2.

Vasárnap reggel 6 óra 30 perckor menet Heidenschafon át Slokarjé helységtől délre, ahol délelőtt 11 órakor sátortábort ütöttünk.

Szeptember 3.—Szeptember 4.

Slokarjén sátortábor. Szeptember 3-án, hétfőn délelőtt Stöhr Károly vezérőrnagy, aki a hadosztályparancsnokságot átvette, ezredünket a táborban meglátogatta.

Szeptember 4., kedden délután 5 órakor menet Cesta-Cernizzán át Osseg helységtől keletre, ahova a zászlóalj éjjel 11 órakor érkezett meg és táborozott.

Szeptember 5.

Szerdán napközben szabadtáborozás, Este 8 órakor menet Ossegliano, Loke, Na-Mokrimon át, innen heves ágyutüzbe

kerülve, a Mte Gabriele déli lejtőjén fekvő Boneti összelőtt házromokhoz, ahol éjjel 12 órakor a 23 vadászzászlóalj (Binder őrnagyot) felváltottuk.

Ezzel az orosz hadszíntérről olasz harctérre erősítés gyanánt lerendelt hadosztályunkból zászlóaljunk a 11. Isonzó-csata vége felé a Mte S. Gabriele védőszakaszba került.

S z e p t. 6. — S z e p t. 18.

A Mt. S. Gabrielén tőlünk északra a 11. Isonzócsatának küzdelmei dultak.

Az első védelmiálláshoz tartozó csapatok előttünk lövészárkaikban, zászlóaljunk mint tartalékjuk közvetlen mögöttük, részben kisebb kavernákban, részben a szabadban és pedig a 9. és 10. század Makuciban, a 11. és 12. század a zászlóaljparancsnoksággal Bonetiben. A zászlóalj a 4 hegyidandárnak volt alárendelve.

Ugy nappal mint éjjel, szept. 14. és 18. nappalt kivéve, állandó nagyon heves és nehéz ellenséges tüzéségi és aknatüz. Éjjel azonkívül erős olasz gázlövöldözés. Sokszor kellett éjjel feltett gázálarccal lennünk, mivel az olaszok gázlövédéikkel teleszórták terepünket.

A Gabrielére menő, mint az onnan visszatérő csapatoknak állásaink előtt kellett elvonulniok, ugy vezetett az ut.

Zászlóaljorvosfőnöknek Dr. Schönwaldnak majdnem szakadatlanul ugy az olasz tüzéségi tűz következtében megsebesült saját zászlóaljbeli mint a Gabrielén lefolyó harcokban megsebesült és onnan jövő katonáinkat kellett első segélyben részesíteni, mely feladatának a legnagyobb buzgalommal és odaadással felelt meg. Éjjel nagyobb volt a forgalom mint nappal, mert csak ilyenkor lehetett a halottakat a Gabrieléről elszállítani.

Számtalanszor semmisítették meg az olasz gránátok telefonvezetékeinket, az így támadt hiányossá vált összeköttetés és megromgált vezetékeknek felkutatását, helyreépítését végző katonáink a pusztító tűzben nyugodtan dolgozva és hivatásuknak néha áldozatul is esve, nagy bátorsággal végezték feladatukat.

Élelmezüsünket szakácsaink éjjel málhásállatokon mintegy 1 km-nyire állásunk mögé hozták, ahonnan katonáink az állásba vitték, ahol a kiosztás történt. Elég gyakran szenvedtek azok is veszteséget az ellenséges ágyutüzben.

Igy tartott ez teljes 11 napon át.

Halálmegvetéssel tartották magukat derék népfölkelőink ezen nehéz tüzéségi és aknatüzben, sőt a legpusztítóbb éjjeli olasz gázlövöldözés sem bírta őket arra, hogy helyüket elhagyják; kitarítottak végig.

Szept. 11. kedden este 8 óraker a 10. század, szept 13 án, csütörtökön este a 12. század a loke-i táborba mint tartalék viszhelyezettett.

Szept. 6-tól szept. 17 ig a zászlóaljnak vesztesége 16 halott, 194 sebesült — köztük kb. 40 gáztól megbetegedett.

Szept. 18., kedden este 7 óraker, mivel a 11. Isonzócsata befejezésével a zászlóaljra már szükség nem volt, menet Schönpasson át.

S z e p t e m b e r 19.

Cernizzára, ahol reggel 2 óraker helysége táborba szálltunk.

S z e p t e m b e r 20.

Csütörtökön reggel 5 óraker menet Cesta, Slokarjen át, ahol 9 órától 10 óráig pihenő és étkezés volt, a meredek és fárasztó hegyiuton a Predmejai vadászlakig, ahol délután 2 óra 30 percker sátoriábort ütöttünk.

S z e p t e m b e r 21.

Pénteken reggel 3 óraker menet a Trnovani erdőn, az 1189 -ő- 1105 -ő- 1118 -ő- át, Ponkalától délre, a 969 -ő- ra, ahova reggel 8 óraker érkezünk meg és napközben az erdőben táboroztunk. Este 6 óraker menet Loke, Chiapován Inf. meredek uton, tűzérsegi tűzben a 823 -ő- át a Baznsizza fensikra, ahova

S z e p t e m b e r 22.

szombaton éjjel 1 óraker érkezünk meg és a Rojcev vrh. hegytől nyugatra, az erdőben táboroztunk. Ezzel hadosztályunk a Bainsizza fensik védelmére került, ahonnan október 25-én a tolméini offenzivánkhoz csatlakozott.

S z e p t e m b e r 23.

Vasárnap napközben táborozás. Délután 5 óraker menet a 829 -ő- ra, ahova a zászlóalj este 7 óraker érkezett meg és az erdőben helyezkedett el. A 9. százap a 826 -ő- ra került. Időnként gyenge tűzérsegi tűz.

S z e p t e m b e r 24—O k t ó b e r 7.

A zászlóalj mint hadosztálytartalék a Bainsizza fensikon, a 829 magaslaton. Az egyes századok az erdőben, részint fák alatt, részint sátor alatt leplezve, vagy nagyobb sziklatömbök mögött.

Az elhelyezés nem volt mindenben tökéletes, amennyiben semmiféle férőhely nem állott rendelkezésre. A sziklás, egyenet-

len, kopár Karszt-jellegű talajon katonáink nem igen találtak alkalmas helyet a sátrak rendes felállítására. Ezért is legtöbbször csak úgy a sziklák közé keveredve helyezkedtek el. Az erdő meglehetősen fiatal és gyér volt, nem nyújtott kellő fedezést, miután pedig az ellenséges repülőek gyakran megjelentek a zászlóalj táborhelye felett, a legnagyobb leplezés és nyugalom rendeltetett el.

Események: Szept. 24.—szept. 27. Időnként gyenge tüzéségi tűz.

Szept. 28. pénteken délután 5 órától terepünkre erős ellenséges tüzéségi tűz minden fajta kaliberből, mely egész éjjelen át tartott, de gyengébb volt.

Szept. 29. szombaton egész naperős tüzéségi tűz minden fajta kaliberből a táborra és körülötte levő terepre.

Az ágyutüzet az olaszok a legnagyobb tervszerűséggel és rendszerességgel irányították; a lövedékek szórásából zászlóaljunk táborhelyének egyetlenegy része sem maradt ki. Mindenféle kaliberű ellenséges ágyu ontotta a tüzet, különösen a nehéz gránátok hatása volt roppant pusztító, amit nagyon elősegített, sőt fokozott a kopár, földdel és fűvel be nem takart sziklatalaj.

A lecsapódó gránátok fölrobbanván, ezernyi kisebb-nagyobb darabra zúzlák szét a sziklákat s a szerteágadó kődarabok, minden közelben lévő embert megsebeztek. Egy-egy közepkaliberű gránát becsapódása után 20—30 másodpercig is hullott a fölcsapódó kövek zápora. A sűrű és folytonos gránátüz ellen nem volt menekvés; a majdnem függőlegesen lecsapó lövedékek, minden kő mögé eljutottak, mindenfelé hullottak a gránátok és zugva röpöködtek a súlyos repeszdarabok és kövek.

A sebesültek ellátása és elszállítása is nehézséget okozott, miután az ezredsegélyhelyre vezető ösvény is szakadatlanul tűz alatt állott. A halottakat és sebesülteket helyenként valósággal ki kellett ásni a gránátok által rájuk szórt kövek, törmelék, fadarabok stb. alól; sőt előfordult, hogy egyes betemetett hullákat nyomban észre sem vettük s napok mulva is csak a belőlük kiáradó büz nyomán bukkantuk rájuk.

Az olaszok pénteken és szombaton védőszakaszunk ellen több ízben támadást intéztek azon reményben, hogy a nehéz tüzéségi tüzet katonáink nem bírják, helyüket elhagyják s ők könnyen állásainkat elfoglalhatják.

Az első vonalban lévő 1. és 19. népfelkelő gyalogezred azonban az összes támadásokat visszaverte. Katonáink a tartalékban pedig bátran helyükön maradtak.

Délután 4 órakor Krausz százados, zászlóaljparancsnok egy közelében explodáló gránátnak a repeszdarabjától könnyen megsebesült. Délután 5 órakor a 11. és 12. század Balázs főhadnagy

parancsnoksága alatt, mint tartalék az 1. népfelkelő gyalogezredhez indult.

Szeptember 30. Vasárnap gyöngébb tüzéségi tűz. E nap reggelére kelve, már a zászlóalj táborhelye az ellenséges kétnapi ágyutűz által egészen föl volt dülva és tönkretéve. Az összetört, szétzuzódott sziklák sok helyen az ekrazittól sárgák voltak.

A fák letördelve, a még megmaradt csonkatörzseken és ágakon embertagok, testrészek függtek, alattuk pedig szétroncsolt lovak hullarészei heverték. A levegő a gránátok robbanásaiból származó keserű és mérges gázokkal volt telítve, melyek a gázgránátok hatását csak fokozták.

Október 1. Hétfőn általános csend.

A zászlóaljnak vesztesége a szeptember 28, 29 és 30. olasz ágyuzás folytán 25 halott és 220 sebesült (gáztól megbetegedett).

Október 2—6. Gyenge tüzéségi tűz és esős időjárás.

Október 7. Vasárnap este 6 órakor, mivel a II. zászlóalj az első védelmivonalba került, zászlóaljunk a 878 magaslatra helyezkedett el.

O k t ó b e r 8. — O k t ó b e r 22.

A zászlóalj ezredtartalék a 878 -ő-on. Itt katonáinknak valamivel kedvezőbb elhelyezése volt; magas sziklafalak mögött s kisebb-nagyobb dolinákban tartózkodtak a századok, miért is a veszteség csekélyebb volt.

Ugy nappal, mint éjjel, gyakran élénk és nehéz, szabálytalan tüzéségi tűz.

Október 22. Hétfőn este a zászlóalj, mint hadosztálytartalék, visszakerült a 829 -ő-ra.

O k t ó b e r 23.

Kedden a zászlóalj hadosztálytartalék volt. Este 6 órakor menet Volnik hegytől nyugatra, ahol este 9 órakor az erdőben helyezkedünk el.

O k t ó b e r 24. — O k t ó b e r 25.

A zászlóalj hadtesttartalék.

Okt. 25., csütörtök éjjel után Tolmein felől szövetségeseink tüzéségeinek erős tüzelése jelezte, hogy kezdetét vette várva-várt offenzívánk.

A zászlóalj állásai mögött elhelyezett saját tüzéségünk is megkezdte az ellenséges állások bombázását. Az előnyomulásra készen várakoztunk, melyhez a fensikon szept 23-tól okt. 24-ig átélt nehéz napok után nagy örömmel csatlakoztunk.

Délután 1 órakor a zászlóalj tüzéségi tüzben a közelfekvő 895 magaslatra indult, (Volniktól nyugatra) ahova délután 1 óra 30 perckor érkezett meg és táborozott. E táborhelyen megfigyeltük, amint az ellenség nagy Caproni-repülőgépeit német repülőök üldözés és harc után egymásután lelőtték. Számos ellenséges repülőgép a német repülőök által legyőzve, kigyuladva és erős füstöt árasztva voňalunk közelében esett le.

Este 8 órakor menet Breg helység mellé, ahova éjjel 12 órakor érkezünk meg és egy dolinában táboroztunk.

Az olaszok visszavonulásuk alkalmával lőszerkészleteiket felrobbantották. Éjjel Cormons felől több ilyen nagy robbanást láttunk.

O k t ó b e r 26.

Pénteken reggel 5 órakor az ezred tüzéségi tüzben uttalan terepen a Slemó hegyháton át Svetóba előnyomult, ahova dél előtt 11 órakor érkezett meg és a szabadban táborozott.

O k t ó b e r 27.

Szombaton reggel 5 órakor az ezred tüzéségi tüzben, Ravne-n át Zlatnától nyugatra a 611 -ő-ra előnyomult, ahol este 6 órakor érkezett meg és táborozott.

Az uton több, az ellenség által hátrahagyott, nehéz ágyut találtunk, továbbá sok élelmiszerraktárt is.

O k t ó b e r 28.

Vasárnap szabad táborozás és teljes nyugalom. Este 6 órakor nagy esőben és erős szélben menet Vodice-n, Plává-n, az Isonzon át, a felrobbantott hegyi utat megkerülve, a Vrhevlje 418 magaslatra, ahova

O k t ó b e r 29.

Hétfőn reggel 7 órakor érkezünk meg. Két órai pihenő után, délelőtt 9 órakor nagy hőségben menet Quisca-n át Vipulzanó-ba, ahol délután 2 órakor sátortáborot ütöttünk. Itt bő élelmiszerkészletekre és italokra akadtunk. Katonáink nagyon jó hangulatban voltak.

O k t ó b e r 30.

Kedden reggel 5 órakor menet Cormons-on át Villanová-ba, ahova délután 5 órakor érkezünk meg és istállóbarakokba szálltunk.

O k t ó b e r 31.

Szerdán reggel 5 órakor a zászlóalj teljesen önállóan Medeuzzá-n, Viscone-n keresztül, a felrobbantott Torre-hidon

átkelve, Palmanová-ba menetelt, ahová déli 12 órakor érkezett meg és a nagy hőség miatt, délután 4 óráig pihenőt tartott.

Palmanova szép kis olasz város, a lakósságtól teljesen el volt hagyva, néhány ház leégve. Bő élelmicikkek és nagy rak-tárak hadifelszereléssel. Délután 4 órakor továbbmenefelés Bici-nicon át Castions di Stradába, ahol este 8 órakor laktáborba szálltunk.

November 1.

Csütörtökön Castions di Stradában. Este 6 órakor a zászlóalj Morteglianon, Grisen át Rivoltóba menetelt, ahova

November 2.

Péntek reggel 2 órakor érkezett meg és laktáborba szállt.

A Palmanova-Codroipoi hadiút, amelyen éjjel haladtunk, 8 km. hosszúságban tele volt mindenféle, a visszavonuló olaszoktól hátrahagyott hadieszközzel.

A legnagyobb összeviasszaságban heverték az uttesten meg-számlálhatatlan mennyiségben az összetorlódott, egymásbaszaladt és akadt megrakott kocsik, szekerek, taligák, egy egész gyógy-szervonat, szétrongált, összetörött kerékpárok, ágyuk, sáros, piszkos lőfegyverek, eldobált felszerelési és ruháti tárgyak; tisztí málhák, feltört kofferek, ládák, irodafelszerelések, konyha-kocsik stb. úgy, hogy ezek miatt a zászlóalj tovahaladása csak lemaradozva, így is csak lassan történhetett. Rivoltó felé haladva a zürzavaros torlódás mindegyre erősebb lett és az ellenség által eldobált és hátrahagyott hadianyag 5—10 méter szélességben szegélyezte a műutat.

Délután 2 órakor nagy hőségben menet Rivoltótól 3 km.-nyire délre fekvő Passarianó helység mellett, ahol délután 4 órakor az ezred táborhelyén sátortábort ütöttünk és az ezreddel egyesültünk.

November 3.

Szombaton éjjel 2 órakor menet Intizzoba, ahol reggel 4 órakor laktáborba szálltunk

November 4.

Vasárnap napközben Intizzób n. Délután 5 órakor menet St. Vidotte, Biauzzó, C. Zulianán át a Tagliamentó keleti partjának töltéséhez, ahova

November 5.

hétfőn reggel 3 órakor ellenséges géppuskatűzben értünk meg.

Az olaszok visszavonulásuk alkalmával a hidakat felrobban-tották s így reggel 5 órakor a zászlóalj megkísérelte a Tagliamentó

átgázolását, de egyrészt mivel a cseh hidászok a szolgálatot felmondták és a sebes ár miatt az I. népfelkelő gyalogezred uszni nem tudó katonái közül néhányan az átgázolás megkísérlésekor áldozatul estek, másrészt mivel az I. népfelkelő gyalogezred és más csapatok is a felrobbantott vasutihidat használták fel az átkelésre, az átgázolás terve feladatott és a zászlóalj szintén a hidat használta fel az átkelésre. Ugy a tagliamentói vasuti hidnak keleti hidfője, mint a hid tele volt lóhullákkal és hadieszközzel, úgy hogy az átkelés majdnem lehetetlenné vált. Miután a nyugati partot, ahol már a II. zászlóalj volt, elértük, délelőtt 10 órától 4 óráig pihenőt tartottunk. Azután menet Brgo-Fontánaba, ahol este 6 órakor laktáborba szálltunk.

November 6.

Kedden reggel 6 óra 30 perckor menet Vilotta, Viluttán, Pravisdominin át Frattinába, ahol este 6 órakor sáortáborot ütöttünk.

November 7.

Szerdán Frattinában.

November 8.

Csütörtökön reggel 4 órakor menet Mure, Meduna, Crócen át Sala d. sp.-ba, ahol este 8 órakor laktáborba szálltunk.

November 9.

Pénteken reggel 7 órakor menet Cavalier, Piavon, Valentigon, Buscon át a Casoni házcsoporthoz, Levada mellett, ahova délután 3 órakor érkeztünk meg és laktáborba szálltunk. Ezzel előnyomulásunk befejezést nyert. Csapataink a Piavénál megálltak.

November 10. — November 12.

Laktábor a Casoni házcsoportban. Az 53. hadosztály a 64. honvéd gyaloghadosztály elnevezést kapta.

Győzedelmes offenzívánk után hadosztályunk pihenés és kiképzésre került.

November 12. hétfőn délután 3 órakor menet vissza Buscò, Piavon, Cavalieron át Vía. Marsa majorba, ahova délután 5 órakor laktáborba szálltunk.

November 13.

Kedden délután 3 órakor menet Sala c. sp., Crocen át Marigondába, ahol délután 5 órakor laktáborba szálltunk.

November 14—December 18.

Marigondán kiképzés. Nov. 19. hétfőn délelőtt Lukás táborsernagy, hadtestparancsnok megszemlélte az ezredet. Dec. 2. vasárnap délután 1 órakor az oroszokkal kötött fegyverszünet tudtunkra adatott. Dec. 3. délután 3 órakor Boroevic vezérezredes, hadseregparancsnok Gorgón megszemlélte a dandár csapatait.

December 19.

Szurdán délelőtt 8 órakor menet Fossabiuba, St. Martinon át Pozzóba, ahol délelőtt 12 órakor laktáborba szálltunk.

December 20—December 31.

Pózzóban kiképzés, Itt érkezett el a karácsony ünnepe, melyet amennyire a viszonyok megengedték, az ellenségtől zavartalanul, szerény módon, istentiszteletet hallgatva, méltóan megülnünk. Ezen időben Rubint Dezső ezredes a dandárparancsnokságot és Bekic György altábornagy a hadosztályparancsnokságot vette át. A csekély létszám miatt a 12. század feloszlatott és csak a 9., 10., 11. és géppuskásszázal képezték a zászlóalját.

December 28 délelőtt Bekic altábornagy megszemlélte az ezredet.

1918.Január 1.

Kedden Pozzóban.

Január 2.

Szurdán délelőtt 8 órakor menet Passianoba, ahova délelőtt 9 órakor értünk meg és laktáborba szálltunk.

E nap délutánján a saját tüzérségünk egyik fölöttünk keringő s bombákat dobó ellenséges nagy Caproni repülőgépet lelőtte. A gép a levegőben felrobbant, elégett és nagy füstöt árasztva a közelben zuhant le, megmaradt részeit összeszedve, a dandárparancsnoksághoz szolgáltatottuk be.

Január 3—Január 14.

Passianoban kiképzés.

Január 15.

Kedden reggel 6 óra 30 perckor menet Marignanába, ahol délután 2 óraker laktáborba szálltunk.

Január 16.

Szerdán reggel 7 óraker menet Moussons-ba, ahova délután 4 óraker érkezünk meg és laktáboroztunk.

Január 17—Január 23.

Moussonsban kiképzés.

Január 24.

Csütörtökön reggel 7 óra 30 perckor menet vissza Passianoba, ahol este 7 óraker laktáborba szálltunk.

Január 25—Február 8.

Passianoban kiképzés. Itt január 31-én, csütörtökön délután Károly király öfelsége megszémlélte a debreczeni 3. népfelkelő gyalogezredet.

Február 9.

Szombaton reggel 7 óra 30 perckor menet Rivarotta, Fos-sabiubá-n át Campomolinóba, ahol déli 12 óraker érkezünk meg és laktáborba szálltunk.

Február 10—Március 2.

Campomolinóban. Február 11-től 21-ig a zásztóalj tábori vasut építéssel volt elfoglalva. Azután kiképzés volt.

Itt történt, hogy zászlóaljunk egyik, munkára fegyvertelenül kirendelt századát váratlanul feltűnő ellenséges repülőgép gépuskatüzzel támadta meg s katonáink közül többet megsebesített. Campomolinóban a templom előtt egy szivatyuskút van, melynek vizét ha meggyújtottuk, methán tartalma miatt nagy lánggal égett.

Március 2. szombaton délután 4 óraker menet Vallont, Lutranon-n át Serafin-ba (Colfrancuitól északra), ahol este 7 óra 30 perckor laktáborba szálltunk.

Március 3.

Vasárnap napközben Serafinban. Délután 5 óraker esős időben menet Colfrancuin, Tempion át Ormellébe, ahol este 7 óra 30 perckor a Lia pataknak az északi partja mentén lévő fedezékekben helyezkedtünk el, miután az itt előttünk elhelyezett 87. gyalogezred egyik zászlóalját felváltottuk.

Március 4 - Március 15.

Az I. és II. zászlóaljunk a Negrisia, illetve a Piave védő-állásban. A III. zászlóalj tartalék Ormellében. Időközönként ellenesleges tüzérségi tűz és repülőtevékenység Napközben itt nem volt szabad mutatkozni, mert ha az olaszok bennünket észrevesznek, a kis helyiséget rommá lőtték volna.

Március 15. pénteken délután 5 órakor nagy ködben menet a Negrisia-állásba, ahol este 8 órakor az I. 3. zászlóaljat felváltottuk.

Március 16 — Március 25.

A zászlóalj a Negrisia-állásban, a második védelmivonalban, Roncadellétől északra. A zászlóaljparancsnokság C. Gnizzában. A megszállás támpont szerint volt, C. Büffoni, C. Fossamai, C. Tron és Borgó del Molino a védelmi vonalunkba estek. Így a Piavé védelmiszakaszbba kerültünk, ahol a háboru végéig maradtunk.

Időközönként szabálytalan, gyenge tüzérségi tűz és repülőtevékenység. Március 21. Olasz repülők különféle magyar és német szövegű röpcédulákat dobtak le állásunkra. Ime egyik példánynak szövege:

Magyarok!

„Évszázadok óta küzd, harcol a magyar nemzet a magyar szabadságért. Hunyadi, Rákóczi, Bethlen, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor csakis a magyar függetlenségért harcoltak és haltak meg. Az aradi mártírok a magyar szabadságért haltak meg a bitófán. De a magyar szabadság még mindig nincsen meg, — mert mindig akadtak árulók, kik Magyarországot eladták Ausztriának.

Ez a világháboru végre-valahára szabadságot és függetlenséget adhatott volna Magyarországnak, ha Tisza István, a bécsi kamarilla szolgálója és a sópénz hőse, nem ült volna a nemzet nyakán. Tisza István és a mungók a magyar bakát, a magyar népet a németek szolgálatára kötötte le és vezettette el. S a magyar katona sok vérrel megmentette a németeket, — de elfelejtette a saját véreit, a saját nemzetét, saját édes hazájának ezeréves ideáljait, a saját szabadságát. Osztrák szolga lett. Lett németmentő. S a német röhög rajta, — míg Kossuth Lajos, az aradi mártírok, a 48-as hősök lelkei sirnak, hogy saját népük, világszegyenére, az évszázados ellenségeinek, az osztrákoknak s a németek öntudatlan és önfeláldozó szolgálója lett.

Magyarok! Magyarország csak akkor lesz szabad, ha a németet, az évszázados ellenségét saját magára hagyja. Abcug Ausztria! Akaszszátok fel a huncut németet! Jöjjetek át a demokrata népekhez, kik szeretettel fogadnak benneteket! Éljen a népek szabadsága és testvérisége! Éljen a 48-as forradalom és dicső hőseink emléke!“

Mivel az olaszok fegyverrel a győzelmet nem tudták kivívni, ily módon igyekeztek katonáinkra hatni s őket a fegyverletételre venni. Derék népfőlkelőkink ezen módot gunnyal visszavetették. Állásukat tartották.

M á r c i u s 26.

Kedden reggel 5 órakor a zászlóalj a II. zászlóaljat (Baróthy századost) a Piave töltésen Roncadellétől északra felváltotta.

M á r c i u s 27.—Á p r i l i s 4.

A zászlóalj a Piave keleti partján az első védelmiállásban a töltésen. A zászlóaljparancsnokság C. Fossamaiban. Az olaszok állása a Piave nyugati partján. Időközönként szabálytalan, gyenge tűzérsegi tűz. Ezen napokon műszaki csapatok egy gáz-támadáshoz szükséges gázpalackokat kezdtek építeni a Piave töltésbe. Hadosztályunk rohamzászlóaljának egy felderítő vállalkozást kellett volna végrehajtani, azonban a rossz szélviszonyok miatt erre nem került sor.

Á p r i l i s 5.

Péntek reggel 3 órakor, miután a zászlóalj az I/3. zászlóalj által (Putnik) fel lett váltva, menet Ormellébe, ahol reggel 4 órakor helyezkedtünk el.

Á p r i l i s 6—Á p r i l i s 23.

A zászlóalj Ormellében tartalék. Április 23., kedden délután 2 órakor századonként menet Colfrancuin át Camino-ba, ahol délután 4 órakor laktáborba szálltunk. A zászlóalj az nap 200 ember pótlást kapott.

Á p r i l i s 24—M á j u s 19.

A zászlóalj Caminoban hadosztálytartalék. Állandó kiképzés és előkészületek az offenzívához. Ezen időben Seide Rezső altábornagy vette át a hadosztályparancsnokságot. Május 13-án a zászlóalj 227 ember pótlást kapott.

Május 19. Pünkösdvasárnap délután 5 órakor menet Oderzoba, ahova a zászlóalj délután 6 órakor érkezett meg és laktáborba szállt.

M á j u s 20—M á j u s 26.

A zászlóalj Oderzóban hadosztálytartalék. Állandó kiképzés. Május 26., vasárnap este 7 óra 30 perckor menet Ormellén át a Negrisia-állásba, ahol a zászlóalj este 10 órakor a V/4. zászlóaljat (Gaál őrnagyot) felváltotta. Esős idő.

Május 27—Junius 4.

A zászlóalj a Negrisia-állásban Roncadellé-től északra. A zászlóaljparancsnokság C. Gnizzában. Időközönként egyes tüzérségi lövések. Junius 1., szombaton, mint pótlás 2 tiszt és 24 ember érkezett be. A zsold ugy a tiszteknek, mint a legénységnek olasz lira bankjegyekben fizettetett ki. Junius 4., kedden este 8 órakor menet a Piave-állásba (Roncadellé-től délre), ahol a zászlóalj az I/6. zászlóaljat felváltotta. A 10. és 11. század a vonalban, a 9. század zászlóaljtartalék. A zászlóaljparancsnokság C. Rossó-ban.

Junius 5—Junius 11.

A zászlóalj az első védelmiállásban a Piave-parton, Roncadellé-től délre. Időközönként egyes tüzérségi lövések. Junius 11., kedden esős időjárás. Miután a zászlóaljat éjjel 11 órakor az I3. Putnik és II/1. Hegedüs zászlóalj felváltotta, menet Oderzóba, ahol

Junius 12.

szerdán reggel 4 órakor laktáborba szálltunk. Esős időjárás.

Junius 13—Junius 14.

A zászlóalj Oderzó-ban. Esős időjárás.

Junius 14-én, pénteken éjjel 11 órakor menet Faen át C. Castaldió-ba, ahová a zászlóalj

Junius 15.

szombaton éjjel 1 órakor érkezett meg és ezredköteléken kívül, közvetlenül a dandárnak lett alárendelve.

Reggel 3 órakor az egész arcvonalon megkezdődött heves pergőtűzünk gázlövessel az ellenséges állásokra és a mögötte levő terepre. Ez volt a bevezetés a piavei átkelésünkhöz, amelyben a hadosztályunk is résztvett. Dél előtt 9 óra 30 perckor a zászlóalj az átkelési helyre, a Piave-partjához közel, C. Grittihez indult, ahova dél előtt 10 órakor érkezett meg. Az átkelést azonban a heves ellenséges tüzérségi tűz miatt el kellett halasztani. A zászlóaljnak ugy tisztokban, mint legénységben már jelentékeny veszteségei voltak. Kupecz, Böszörményi, Scholtz hadagyk megsebesültek, Szibler hadapródjelölt ellenséges gránáttól lalálva, elesett. Napközben a zászlóalj a Piave első töltésén maradt, az éjjelt a második töltésen C. Rossó mögött töltötte. Állandó heves ellenséges tüzérségi tűz.

Junius 16.

Vasárnap a zászlóalj délelőtt 9 órakor meglehetősen csendben a Piave partjához menetelt s ott hidászok segítségével pontonokkal a Piavénak az első ágán áthajózott, onnan pedig eleinte ellenséges tüzhatás nélkül, később heves olasz ágyutüzben, meglehetősen veszteség mellett a Piavén átkelt s ott a tulsó parton, délután 1 órakor, az első olasz állásokban, mint tartalék helyezkedett el. A 11. század az átkelés után eltévedt s más zászlóaljhoz csatlakozott. Délután 4 órakor a dandártól parancs érkezett, hogy a zászlóalj a közvetlen előtte levő töltést, melyet még az ellenség tart megszállva, támadással vegye birtokába és az összeköttetést északnyugati irányban, az 1. népfőlkelő gyalogezred balszárnyával állítsa helyre.

Támadással, kellő felderítés után, a töltés este 7 órakor meg lett szállva. Összeköttetésben voltunk jobbra a II/1. Hegedüs, balra az I/19. Fleckenstein zászlóaljjal, mely utóbbi zászlóalj egy ékalku állásban, az első és második töltés között volt elhelyezkedve. Az est folyamán a 11. század, mely eddig a saját 1. és 2. zászlóaljjal harcolt, a zászlóaljhoz bevonult. Állandó ellenséges tüzérégi tűz.

Junius 17.

Hétfőn délelőtt 10 órakor a zászlóalj a dandárnak parancsára annyira balra huzódott, hogy a töltés és a I/19. zászlóalj állásának egy részét is megszállotta. Napközben saját repülőink kenyeret és haskonzervákat dobtak le. Szabálytalan tüzérégi tűz.

Junius 18.

Kedden a zászlóalj a fenti védelmiállásban. Dél folyamán a zászlóalj a dandártól azon parancsot kapta, hogy délután 1 órakor, egy és fél órás saját tüzérégi tűz után, a dandárnak általános támadásához csatlakozzék, a Candelui utig nyomuljon előre s azt szállja meg. A zászlóalj délután 1 óra 30 perckor az 1. népfőlkelő gyalogezreddel együtt megkezdte a támadást. Az V/4., I/19. zászlóalj és balszárnyunknak egy kis része ellenséges oldalozó géppuskatüz miatt a támadásban nem vehetett részt, hanem kénytelen volt állásában maradni, ami által a 3. zászlóaljnak a támadás folytán előrenyomuló balszárnya veszélyben volt. Erről jelentés a dandárhoz megtéetett. A támadásban levő 3 zászlóaljnak részei délután 3 óra körül a Candelui utat elérték és megszállták. Este 8 órakor az V/4. I/19. zászlóalj és a visszamaradt balszárnyunk előrenyomult, mely előrenyomuláshoz a 3. zászlóalj csatlakozott és este 8 óra 30 perckor a Piavesellát elérte. Itt egy elfoglalt olasz géppuskafedezékben katonáink jó fehér kenyeret találtak.

Összekötetésben voltunk balra az I/19. zászlóaljjal, jobbra az I/1. zászlóaljjal. A hadosztály egész vonalán zászlóaljunk jutott legelőbbre az átkelési harcok után, sok ellenséges hadianyagot zsákmányolva és összegyűjtve. A támadás alatt foglyokat ejtettünk.

Junius 19—Junius 21.

A zászlóalj a Piaveselián, az első védelmiállásban. Szabálytalan olasz tüzérségi tűz. Zászlóaljunk a hadosztályparancsnokságtól körülbelül 30 darab ezüst vitézségi érmet kapott, a küzdelmekben hősiesen harcoló egyének kitüntetésére. A századparancsnokok a rajvonalba tüziék fel az érdemes hős népfölkelőknek mellére vitézségük elismerésének királyi jelét. Ezekon kívül is még több tiszt és katona részesült később vitézségéért kitüntetésben. Többek közt Farkas tartalékos hadnagy, mint századparancsnok nyerte el a 3. osztályu vaskoronarendet.

Junius 21., péntek éjjel 11 órakor a zászlóalj az V/4. zászlóalj által fel lett váltva és a töltésen, Sette Casonitól nyugatra, mint tartalék éjjel 12 órakor helyezkedett el.

Junius 22.

Szombaton állandó szabálytalan tüzérségi tűz. A zászlóalj tartalék a töltésen. Napközben saját repülőink kenyeret és konzervákat dobtak le.

Éjjel 11 órakor a zászlóalj vett parancsra, erős ellenséges tüzérségi tűzben a Piavét részben átgázolva, részben az összelőtt pontonhidnak maradványain átkelve visszavonult, mely alkalommal Porcsalmy főhadnagy, zászlóaljsegédtiszt megsebesült. Minden összegyűjtött ellenséges hadianyag visszamaradt, miután elszállítani nem lehetett. Az átkelés alkalmával a szigeteken maradt meneképtelen sebesülteknek jaj- és segélykiáltása hallatszott, az uszni nem tudók pedig a sebes árral küzdöttek. Visszavonulásunkat az olaszok nem vették észre s így gyalogság nem is követett. Az olasz tüzérségi tűz úgy tünt fel, mintha kísérne, ez pedig azért volt, mert az olaszok mindenhová löttek s ahova értünk visszavonulásunk alkalmával, mindig a leghevesebb ágyutüzben voltunk.

Junius 23.

Vasárnap reggel 3 órakor érte el a zászlóalj a Piave keleti partját és a töltést, mint első védelmivonalat C. Grittitől a Roncadelle-i utig megszállta. A zászlóaljparancsnokság C. Rossóban. Az egész offenzíva alatt majdnem állandó mindenfajta kaliberű ellenséges tüzérségi tűz. Étkelés csak esetenként, néha repülőink dobtak le kenyeret és konzervákat. Veszteségünk az offenzíva alatt körülbelül 49 halott, 280 sebesült és 50 eltűnt.

Junius 24—Junius 27.

A zászlóalj Roncadellétől délre a Piavetöltésen. Teljes csend. Junius 27. csütörtökön éjjel 11 óra 30 perckor az I/3. zászlóalj (Hammer főhadnagy) által felváltatott s menet. Gerlébe, ahol a zászlóalj

Junius 28.

pénteken reggel 3 órakor, mint tartalék, laktáborba szállt. A zászlóaljparancsnokság C. Leonardóba került.

Junius 29—Junius 30.

A zászlóalj Gerlében tartalék. Junius 30. vasárnap este 9 órakor menet a Negrisiaállásba, Roncadellétől délre, ahová éjjel 11 órakor érkezünk meg és a II. zászlóaljat (Kató századost) felváltottuk.

Julius 1—Julius 14.

A zászlóalj a Negrisiaállásban, Roncadellétől délre. A zászlóaljparancsnokság C. Boscóban. Julius 2. Sulkó hadnagy 19 katonával és 1 kézigéppuskával bevonult. Julius 14. vasárnap éjjel 11 órakor, miután a II. zászlóalj bennünket felváltott, menet Colfrancuiba, ahol

Julius 15.

hétfőn reggel 3 órakor laktáborba szálltunk.

Julius 16—Augusztus 5.

A zászlóalj Colfrancuiban tartalék. Aug. 5. hétfőn este 8 óra 30 perckor menet a Piaveállásba, Roncadellétől északra, ahova éjjel 12 órakor érkezünk meg és a II. Zászlóaljat felváltottuk.

Augusztus 6—Augusztus 19.

A zászlóalj a Piaveállásban, Roncadellétől északra. A zászlóaljparancsnokság C. Rottinellában. Időnként egyes lövések. Aug. 10., szombaton erős ellenséges repülőtevékenységet észleltünk. Aug. 14., szerdán az oiaszok tőlünk közvetlenül északkeletre két szigetet megszálltak. Aug. 15., csütörtökön állásunkban ellenséges tűzérési tüztől 3 sebesült. Aug. 19., hétfőn éjjel 11 óra 30 perckor az I/3. zászlóalj által felváltatott és menet C. Belfibe, ahol 12 órakor helyezkedtünk el. A zászlóaljparancsnokság C. Leonardóban,

Augusztus 20—Augusztus 28.

A zászlóalj tartalék C. Belfi körül. Aug. 24., szombaton 94 ember pótlás érkezett. Aug. 28., szerdán este 8 órakor menet a Negrisiaállásba, ahol éjjel 10 órakor a II. zászlóaljat felváltottuk.

Augusztus 29—Szeptember 19.

A zászlóalj Roncadellétől északra, a Negrisiaállásban. A zászlóaljparancsnokság C. Rottinellában. Szept. 7. a zászlóalj 1 tiszt és 73 ember pótlást kapott. Szept. 19., csütörtökön este 8 órakor a II./3. zászlóalj bennünket felváltott, azután menet C. Bidoggiaiba, ahol éjjel 11 órakor helyezkedtünk el.

Szeptember 20—Október 3.

A zászlóalj tartalék C. Bidoggia körül. Szept. 20., pénteken a géppuskaosztág részére 72 ember pótlást kaptunk. Szept. 28., szombaton 1 zászlós és 21 ember, azután a géppuskaosztág részére még 1 zászlós és 38 ember pótlást kaptunk.

Okt. 3., csütörtökön este 7 órakor menet a Piaveállásba, Roncadellétől északra, ahol este 9 órakor az I./3. zászlóaljat felváltottuk.

Október 4—Október 15.

A zászlóalj a Piaveállásban. A zászlóaljparancsnokság C. Fossamaiban. Okt. 6., vasárnap délelőtt 10 órakor adatott tudtunkra a fegyverszünet, illetve békekötési ajánlatunk. Okt. 12., szombaton 2 tiszt és 195 ember pótlást kaptunk. Okt. 15., kedden a zászlóalj éjjel 10 órakor a III./6. zászlóalj által felváltott, aztán menet C. Fossadellébe, ahová éjjel 12 órakor értünk meg.

Október 16—Október 26.

A zászlóalj tartalék C. Fossadellé körül. Október 16-án 112 ember pótlást kaptunk. Okt. 26., szombaton délelőtt Ungard ezredes ezredparancsnok megsebesült, mire délután 2 órakor Krausz százados vette át az ezredparancsnokságot; Farkas tartalékos hadnagy pedig a III./3. zászlóaljparancsnokságot.

Éjjel 11 óra 30 perckor hirtelen élénk olasz tűzértségi tűz kezdődött gázlövöldözéssel úgy a Piaveállásra, mint a mögöttes terepre, ahol ezredünk zászlóaljanként mini tartalék volt elhelyezve. Ez volt a kezdete az olaszok offenzívájának, amely az otthoni politikai eseményekkel kapcsolatosan a mi visszavonulásunkhoz, illetve a háború befejezéséhez vezetett,

O k t ó b e r 27.

Vasárnap. Az olasz átkelési harcok miatt a zászlóalj délelőtt 9 óraker mint tartalék Gerébe áthelyeztetett, ahol délelőtt 10 óraker be is érkezett. Allandó tüzérségi tüz.

O k t ó b e r 28.

Hétfőn kora reggel, miután a III/6. népfelkelőzászlóalj éjjel a piavei védőállását elhagyta, a zászlóalj azon parancsot kapta, hogy a Negrisia előtt elhagyott magövtámpontokat ellentámadással vegye birtokába. A zászlóalj az ellentámadást erős tüzérségi tűzben nagy veszteség mellett végrehajtotta s reggel 7 óraker a támpontokat megszállta. Sem bal, sem jobbfelé összeköttetés nem volt. Délelőtt 9 óra körül a zászlóalj parancsot kapott a Roncadelle—Ormelle müutig való visszavonulásra és ennek megszállására, amit a zászlóalj erős tüzérségi tűzben végre is hajtott. Összeköttetés jobbra az I./3. zászlóaljjal, bal felé nincs összeköttetés. Farkas tartalékos hadnagy, helyettes zászlóaljparancsnok megbetegedett s Hammer főhadnagy vette át a 3. zászlóaljparancsnokságot. Délelőtt 11 óra 30 percker az olaszok Roncadellénál újból áttörték, mire a hadosztály a védelmi vonalat visszavette úgy, hogy a 3. zászlóalj megszállta a C. Citromtól C. Termineig terjedő tereprészt. Összeköttetésben voltunk északra az I./3. zászlóaljjal, délre a 313. gyalogezreddel. Mérsékelt tüzérségi tüz. Délután 5 óra 45 percker a hadosztály ismét visszavette védelmi vonalát, mire a zászlóalj vett parancsra a C. Verderametől északra a C. Campagneig terjedő vonalat megszállta.

O k t ó b e r 29.

Kedden a zászlóalj a fentnevezett védelmiállásban; gyenge tüzérségi tüz. Éjjel 11 óraker, miután a zászlóaljat a 12. ulánuszrednek egy osztaga felváltotta, 12 óraker mint tartalék C. Sylvestrineba helyezkedett el.

O k t ó b e r 30.

Szerdán reggel 7 óraker a zászlóalj Faen át a 4 km. nyire keletre levő vasútvonalig vonult vissza és azt délelőtt 9 óraker megszállta. Délután 1 óraker menet visszafelé Gorgon át Fossabiubaba, ahol délután 5 óraker laktáborba szálltunk.

O k t ó b e r 31.

Csütörtökön reggel 1 óraker menet Passianon, Fagnigola, Chions, Cinto-Caomaggiron. át Sestó al Reghenébe, ahol délután 3 óraker laktáborba szálltunk. Utközben délelőtt 9 órától délután 1 óráig pikenő Ciarosában.

November 1.

Pénteken reggel 4 óraker menet Cordovadon, Morsanan át Moussonsba, ahová délelőtt 9 óra 30 perckor érkeztünk meg és délutánig pihentünk. Délután 4 óra 30 perckor azután menet a tagliamentói hidon át, továbbá Madino, Varno, Romanson helységeken át Virco Villába, ahol éjjel 11 óraker laktáborba szálltunk. E nap délután olasz repülőök, az előttünk visszavonuló 1, népfelkelő gyalogezrednek, mikor a tagliamentói hidon átkelt. bombákat dobva nagyobb veszteséget okoztak. Elvonulásunkkor mégláttuk a szétroncsolt áldozatokat az uton.

November 2.

Szombaton Virco Villában. Délután 3 óra 30 perckor menet Flambró, Flumignanon, Morteglianon át Chiassellisba, ahol este 6 óra 30 perckor laktáborba szálltunk.

November 3.

Vasárnap Chiasiellisban pihenőnap. Reggel 8 óraker telephonon adatott tudunkra a fegyverszünet megkötése.

November 4.

Hétfőn reggel 6 óraker menet Bicinico, Trivignano, Medezzan át Farrába, ahol éjjel 10 óraker laktáborba szálltunk. Utközben Borgnagnóban délután 3 óratól 5 óráig pihenőt tartotunk.

November 5.

Kedden reggel 5 óraker menet Maihizza, Merna, Biglia, Ovee-drágán át, ahol délután 1 óra 30 perctől 3 óra 30 percig pihenő volt, Gradiscuttába, ahová délután 5 óra 30 perckor érkeztünk meg és szabad táborot ütöttünk.

November 6.

Szerdán reggel 8 óraker menet Dornberg, Selón át Lokovitzba, ahová délután 5 óraker érkeztünk meg s a szabadban táboroztunk.

November 7.

Csütörtökön Lokovitzben pihenőnap.

November 8.

Pénteken délelőtt 9 óraker menet Heidenschhaft, Zollon át Podkraiba, ahol délután 1 óra 30 perckor helysértáborba szálltunk.

November 9.

Szombaton reggel 6 órakor menet Unterloitschon át Oberlaibachba, ahol délután 5 órakor helységi táborba szálltunk. Oberloitsch mellett déli 12 órától délután 2 óráig pihenő volt

November 10.

Vasárnap reggel 7 óra 30 perckor menet Logon át Podmerekbe, ahol délelőtt 10 óra 30 perckor helységi táborba szálltunk. Itt jugoszláv propaganda falragaszok a legénységet a fegyverek leételére és hazatérésre szőlították fel, amire sajnos, sokan az ezredet elhagyták és vonaton hazatértek.

November 11.

Hétfőn reggel 8 órakor menet a csekély számú legénységgel Dobrawa, St. Veit Jeschra, Domschalen át Virbe, ahova délután 3 órakor érkeztünk meg és táboroztunk.

November 12.

Kedden reggel 7 órakor menet Aich, Kraxen, Glogovitzon át, ahol délelőtt 10 óra 30 perctől 12 óra 30 percig pihenőt tartottunk Tscheplbe, ahova este 6 órakor érkeztünk meg és táboroztunk.

November 13.

Szerdán reggel 8 órakor menet Sachsenfeld, Cillin át Hocheneggbe, ahol délután 5 órakor helységi táborba szálltunk. Utközben Lendorf mellett déli 12 órától délután 2 óráig pihenőt tartottunk.

November 14.

Csütörtökön reggel 7 óra 30 perckor menet Gonobitz, Windischfeistritzen át Pragerhofba, ahol délután 5 óra 30 perckor helységi táborba szálltunk. Utközben Gonobitz mellett délelőtt 11 óra 30 perctől délután 1 óráig pihenőt tartottunk.

November 15.

Pénteken délelőtt 7 óra 30 perckor menet Pettau, (ahol délelőtt 11 órától délután 1 óráig pihenőt tartottunk) Gross-Sonntagon át Fridau mellé, ahová délután 3 óra 30 perckor érkeztünk meg és helységi táborba szálltunk.

November 16.

Szombaton délelőtt 7 órakor menet Csáktornyán át Letenyére, ahol este 8 órakor helységi táborba szálltunk.

November 17.

Vasárnap délelőtt 7 órakor menet Kis-Kanizsán át, ahol déli 12 órától délután 3 óráig pihenőt tartottunk, Szepetnekre, ott délután 4 órakor laktáborba szálltunk. A Piavétől való visszavonulásunk alkalmával a 400 km. utat Magyarorszáig, gyalog 19 nap alatt tettük meg.

November 18.

Hétfőn Szepetneken pihenőnap.

November 19.

Kedden délelőtt 7 órakor menet a nagykanizsai pályaudvarra, ahová délelőtt 9 órakor érkezünk meg és míg az eszálásokra sor került, pihenőt tartottunk. Bevaggonirozás után az ezred Debreczenbe irányított, ahol megérkezés után leszerelt.

